Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru
Future Generations Commissioner for Wales

Y Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg (ARAC)

Cofnodion 30 Ebrill 2025

Hybrid (Tramshed Tech neu arlein drwy Teams)

9:45 (i Aelodau'n unig) **9:55 - 10:00** (i Aelodau ac Archwilwyr yn unig)

10:00 – 13:00 (pwyllgor llawn)

Mair Gwynant	Aelod o'r Pwyllgor [Cadeirydd]
Nicola Williams	Aelod o'r Pwyllgor
Fran Targett	Aelod o'r Pwyllgor
Peter Davies	Aelod o'r Pwyllgor
Annmarie Thomas	Aelod o'r Pwyllgor
Phil George	Aelod o'r Pwyllgor
Sabiha Azad	Aelod o'r Pwyllgor (dan hyfforddiant)
Princess Onyeanusi	Aelod o'r Pwyllgor (dan hyfforddiant)
Derek Walker	Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru
Marie Brousseau Navarro	Dirprwy Gomisiynydd
Lisa Pitt	Cyfarwyddydd Cyllid a TG
Helen Nelson	Cyfarwyddydd cynllunio Strategol, Hinsawdd a Natur
Natalie Jenkins	Cynorthwyydd Pobl *[Ysgrifenyddiaeth]*
Clare James	Archwilydd Allanol, Archwilio Cymru
Steen Gourlay	Archwilydd Mewnol, TIAA

RHAN 1 - SICRWYDD

1. Ymddiheuriadau am absenoldeb a datganiadau o fuddiant

Ymddiheuriadau oddi wrth Samer Karrar, sydd ar absenoldeb mamolaeth.

Ni chafwyd unrhyw ddatganiadau o fuddiant.

Mae Natalie Jenkins wedi ymuno ậ'r cyfarfod i ddarparu ysgrifenyddiaeth yn y dyfodol.

2. Cofnodion y Cyfarfod diwethaf (Rhan 1 - Sicrwydd) a materion yn codi

<u>Cymeradwyo cofnodion</u>

30ain Ionawr 2025 – cymderadwywyd y cofnodion fel cofnod cywir o'r cyfarfod.

Materion yn Codi

Nid oedd unrhyw faterion yn codi nad oeddent eisoes ar yr agenda

Rhestr Dreigl o Gamau Gweithredu ARAC
Roedd cyflwyno eitem drafod ar Academi Arweinyddiaeth Cenedlaethau'r Dyfodol i gyfarfod ARAC ym mis Gorffennaf ar restr camau gweithredu'r Comisiynydd. Fodd bynnag, gan y byddai arweinydd y Rhaglen (Korina Tsioni) ar wyliau y pryd hwnnw, cytunodd y Pwyllgor i ohirio trafodaeth ar yr Academi tan gyfarfod mis Hydref. Cytunwyd i gyflwyno trafodaeth ar raglen ryngwladol Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol i gyfarfod mis Gorffennaf yn lle hynny. Byddai hyn yn cyd-fynd â'r Comisiynydd yn rhoi tystiolaeth i Bwyllgor y Senedd am raglen waith ryngwladol Llywodraeth Cymru ym mis Mai.

CAMAU GWEITHREDU:

2.1 Ysgrifenyddiaeth i ychwanegu Rhyngwladol i' drafod yng nghyfarfod mis Gorffennaf, a'r Academi i'w drafod ym mis Hydref.

3. Archwiliad Allanol

Cynllun archwilio statudol

Cyflwynodd Claire James o Archwilo Cymru y Cynllun Archwilio statudol 2024/25.

Pwyntiau trafod:

- Tynnwyd sylw at y gwerthoedd perthnasedd, a osodwyd ar £45,000, a gwallau dros £2,000 i'w hadrodd arnynt.
- Cafwyd trafodaeth ynghylch partïon cysylltiedig, a ffrydiau incwm megis trefniadau noddi'r Academi Arweinyddiaeth lle gall cyrff cyhoeddus sy'n dod o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol ddarparu cyllid. Nododd y Comisiynydd bod hyn wedi'i ystyried yn helaeth, a'i fod yn gyfforddus bod partneriaid yr Academi Arweinyddiaeth Cenedlaethau'r Dyfodol yn talu am wasanaeth a hynny heb gymeradwyaeth gan y Swyddfa mewn unrhyw ffordd. Bydd ymwadiad i'r perwyl hwn yng nghontractau'r Academi Arweinyddiaeth Cenedlaethau'r Dyfodol i dynhau'r trefniadau yn hyn o beth. Mae trafodaethau a phenderfyniadau sy'n ymwneud â noddwyr wedi'u dogfennu mewn cadwyni e-bost a chofnodion y tîm uwch arweinyddiaeth (UDA). Cytunwyd y byddai cam ychwanegol yn fuddiol, gyda chrynodeb o'r noddwyr y cytunwyd arnynt a llofnod ffurfiol gan y Comisiynydd/UDA. Cynigiodd Mair Gwynant rannu rhai cwestiynau allweddol i gynorthwyo gyda datblygiad templed/ffurflen y gellid ei defnyddio.

- Nodwyd bod aelod o dîm Cyfathrebu Archwilio Cymru wedi bod ar raglen Academi Arweinyddiaeth Cenedlaethau'r Dyfodol 2024/25, er nad ydynt yn gwneud gwaith archwilio ariannol nac yn ymwneud ag archwilio Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol .

CAMAU GWEITHREDU:

3.1 Bydd Mair Gwynant yn rhannu dogfen sy'n cynnwys cwestiynau allweddol am ddiwydrwydd dyladwy yn ymwneud ậ gwrthdaro buddiannau ariannu, i gynorthwyo gyda chynhyrchu templed i'w ddefnyddio gan yr Academi.

3.2 Archwilio Cymru i weithio i amserlen i sicrhau bod y datganiadau ariannol ar gael i'w llofnodi yng nghyfarfod ARAC ym mis Gorffennaf.

4. **Archwilio Mewnol**

4.1 Archwiliad Seiberddiogelwch

Rhoddodd Steen Gourlay, TIAA, drosolwg o'r Archwiliad Seiberddiogelwch a drafodwyd yn wreiddiol ym mis Ionawr ac a ddygwyd yn ôl i'r cyfarfod hwn gydag ymateb y rheolwyr a gwybodaeth bellach gan Orbits IT. Roedd yr archwiliad wedi derbyn *Sicrwydd Rhesymol*, gyda chwe argymhelliad pwysig.

Cyfeiriodd Annmarie Thomas at ymateb y rheolwyr i Argymhelliad 1, a dywedodd lle mae'n son am "Ddechreuwyr ac Ymadawyr" y dylai hefyd gynnwys staff sydd wedi newid rôl swydd.

Cafwyd trafodaeth ynghylch rhai o'r ymatebion a oedd i bob golwg yn seiliedig ar fyfyrdodau yn dilyn yr archwiliad, a oedd yn rhannol oherwydd bod angen i Orbits ystyried eu hymatebion i gwestiynau a godwyd. Cytunwyd y byddai mwy o sgwrs, a oedd yn cynnwys Orbits adeg yr archwiliad yn fuddiol yn y dyfodol.

Trafodaeth bellach ynghylch seiberddiogelwch ac a yw'r UDA yn gyfforddus bod digon yn cael ei wneud i gadw golwg craff ar faterion cyfredol ac esblygol. Darparwyd gwybodaeth ynghylch y mesurau diogelwch, copïau wrth gefn a rhybuddion a oedd ar waith ar systemau'r Swyddfa ac roedd y Pwyllgor yn dawel eu meddwl yn gyffredinol bod cynlluniau a chamau gweithredu digonol ar waith. Pwysleisiasant bwysigrwydd bod y tîm staff cyfan yn gyfredol gymwys o ran hyfforddiant.

CAMAU GWEITHREDU:

4.1.1. Dylai Cyfarwyddydd Cyllid sicrhau bod Orbits (neu ddarparydd TG amgen yn ôl priodolrwydd) yn neilltuo amser yn y dyfodol i fod yn rhan o sgwrs 3-ffordd adeg yr archwiliad er mwyn sicrhau cyfraniad amserol.

4.1.2. Dylai Cyfarwyddydd Cyllid anfon ymateb Orbits ar y prawf adfer at Princess Onyeanusi, pan gaiff ei dderbyn.

.

4.1.3 Dylai Cyfarwyddydd Pobl gynnwys staff sydd wedi newid rôl swydd, mewn perthynas ag argymhelliad 1.

4.1.4 Dylai Cyfarwyddydd Cynllunio Strategol, Hinsawdd a Natur gynnwys cwblhau ailstrwythuro SharePoint yn y cynllun gwaith dros yr ychydig fisoedd nesaf.

4.2 Archwiliad dilynol

Rhoddodd Steen Gourlay drosolwg o adroddiad yr Archwiliad Dilynol, a oedd wedi edrych ar Ymgysylltiad Rhanddeiliaid (o 2021/22), Adnoddau Dynol, Rheoli Risg, Rheoli Prosiectau a Rheolaethau Ariannol Allweddol. Gweithredwyd tri argymhelliad, mae pump heb eu gweithredu. Roedd rhai wedi'u hatal oherwydd blaenoriaethau eraill ond roedd bwriad parhaus iddynt gael eu gweithredu yn y dyfodol.

Dywedodd y staff bod y Polisi Caffael, oedd wedi'i ddiweddaru, wedi'i lofnodi gan yr UDA ym mis Ebrill, a bod y camau Rheoli Prosiectau bron wedi'u cwblhau.

CAMAU GWEITHREDU:

4.2.1 Cyfarwyddydd Cynllunio Strategol i sicrhau bod y polisi rheoli prosiectau wedi'i gwblhau a'i ychwanegu at y daenlen bolisi erbyn cyfarfod mis Gorffennaf.

4.3 Adroddiad Blynyddol 2024/25

Rhoddodd Steen Gourlay drosolwg byr o'r adroddiad blynyddol. Y farn gyffredinol ar gyfer y flwyddyn 2024/25 oedd ei bod yn *Rhesymol* a bod prosesau rheoli risg, rheolaeth a llywodraethu effeithiol ar waith.

Nid oedd unrhyw gwestiynau ar yr adroddiad blynyddol.

Nododd y Cadeirydd fod bwriad wedi bod i geisio ffitio archwiliad ychwanegol i mewn yn Chwarter 4 2024/25, ond bod llwyth gwaith a chapasiti wedi atal hyn, a hefyd teimlwyd nad hwn oedd yr amser iawn i'w brofi, gan mai pwnc yr archwiliad oedd rheoli perfformiad. Teimlai'r Pwyllgor y gellir defnyddio archwilio mewnol i roi sicrwydd trwy adolygu neu brofi prosesau, ac hefyd fel canllaw yng nghanol datblygiad y prosesau hyn. Cytunwyd y byddai ffurfioli cynllun archwilio blynyddol (fel yr oedd y Pwyllgor yn bwriadu ei wneud – gweler isod) yn helpu i sicrhau dull strategol o fynd ati, gyda ffocws ar y meysydd sydd a'r mwyaf o risg, a gydag amserlen y gellir ei chyflawni.

4.4 Cynllun Archwilio Drafft 2025/26

Gwnaed y newidiadau canlynol i'r cynllun archwilio blynyddol:

- TGCh i symud ymlaen i 2026/27.
- Rheolaethau Ariannol Allweddol yn Ch1 (canol mis Mai) – Dan arweiniad y Cyfarwyddydd Cyllid.

- Llywodraethu corfforaethol yn Ch2 (gyda ffocws penodol ar y model 'Corfforaeth Unigol' a'r risgiau sy'n gysylltiedig â hyn, gydag enghreifftiau o arfer gorau o sefydliadau eraill. Dan arweiniad y Cyfarwyddydd Cynllunio Strategol, Hinsawdd a Natur.
- Rheoli Perfformiad Ch3 (wedi'i ehangu i gynnwys cynllunio'r gweithlu) – Dan arweiniad y Cyfarwyddydd Pobl.
- Rheoli Contractau yn Ch4 – Dan arweiniad y Dirprwy Gomisiynydd a'r Cyfarwyddydd Iechyd.
- Mae archwiliad Llywodraethu Corfforaethol yn rhoi sylw arbennig i sefyllfa unigryw'r model corfforaeth unigol a'r risgiau sy'n gysylltiedig â hyn, gydag enghreifftiau arfer gorau o sefydliadau eraill.

Gallai archwiliad pellach ar gydweithio a phartneriaethau ddigwydd naill ar Ch2 neu Ch3 yn dibynnu ar gapasiti ac amserlen TIAA. Ond gyda 4 archwiliad eisoes wedi'u cynllunio fel y gwelir uchod, a gydag archwiliad dilynol yn angenrheidiol yn chwarter 3-4 hefyd, myfyriodd y Pwyllgor ar yr angen i fod yn gymesur ac i archwiliad ychwanegu gwerth at waith y Comisiynydd yn hytrach na bod yn faich.

Trafododd y Pwyllgor archwiliadau mewn perthynas â chynllunio gweithlu a llwyth gwaith. Gall problemau capasiti gael eu gweld fel risg yn adran Cydnerthedd yr archwiliad, ond nododd y Pwyllgor bod angen iddynt fod yn ymwybodol y gall tîm sy'n gor-gyflawni gynhyrchu canlyniadau archwilio da a all guddio'r problemau capasiti.

Cynghorodd TIAA fod cymeradwyo'r cynllun hefyd yn golygu cymeradwyo'r siarter sy'n disgrifio'r berthynas rhwng y partïon dan sylw. Cytunwyd hefyd ar gyfres o Ddangosyddion Perfformiad Allweddol ychwanegol y bydd y contract yn cael ei fonitro yn eu herbyn.

<u>CAMAU GWEITHREDU</u>

4.4.1 TIAA a Chyfarwyddwr y Bobl i gynnwys aelod ARAC, Annmarie Thomas yn y trafodaethau i helpu i bennu cwmpas yr archwiliad Rheoli Perfformiad.

4.4.2 TIAA a Chyfarwyddwr Cynllunio Strategol i gynnwys Peter Davies a Mair Gwynant yn y trafodaethau ar gwmpas yr archwiliad Llywodraethu Corfforaethol.

<u>4.5 Cynnydd treigl PAPAC ac archwiliad mewnol</u>

Wedi'i drafod eisoes uchod.

5. Adnoddau a Chyllid
Nodwyd yr adroddiad a chydnabuwyd ei fod yn glir iawn ac yn hawdd ei ddarllen.

Cynhaliwyd trafodaeth ar gyfleoedd ar gyfer incwm ychwanegol, yn dod ar fyr rybudd ar ddiwedd y flwyddyn ariannol. Weithiau mae'n rhaid gwrthod hyn pan nad oes capasiti ychwanegol o fewn y tîm na digon o amser i alluogi recriwtio.

Nododd y Cyfarwyddydd Cyllid danwariant o £45,000 ar gyfer cyllideb 2024/25, yr oedd hi'n gyfforddus ag ef gan y gellir defnyddio hyn i ddarparu ar gyfer cronni gwyliau a chostau bach, annisgwyl eraill.

Roedd y Pwyllgor yn fodlon â chyllideb ddiffyg ar gyfer 2025/26 gan wybod bod cyllid ychwanegol posibl i ddod i mewn, a mesurau ar waith i'w cymryd yn ystod y flwyddyn os bydd angen.

Bydd y Cyfarwyddydd Cyllid yn darparu diweddariadau cyllidebol ar gyfer yr UDA yn chwarterol yn hytrach nag yn fisol, er y bydd monitro agos yn dal i ddigwydd a bydd unrhyw faterion yn cael eu cyfeirio at yr UDA pan fo angen.

6. Adroddiad Eithriadau Chwarterol ARAC a chofrestr risg

6.1 Adroddiad Eithriadau Chwarterol

Nodwyd yr adroddiad.

Canmolodd Princess Onyeanusi y tîm am eu gwaith caled gan na fu unrhyw salwch hirdymor yn ystod y flwyddyn ariannol ddiwethaf er bod y llwyth gwaith wedi bod yn uchel. Cafwyd trafodaeth am ystadegau Cydraddoldeb, Amrywiaeth a Chynhwysiant gyda 15% o weithlu'r Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol o gefndiroedd Du, Asiaidd a Lleiafrifoedd Ethnig. Nododd y Dirprwy Gomisiynydd fod y ffigur hwn yn uwch na'r cyfartaledd cenedlaethol, er yr hoffem wella ar hyn fel Swyddfa, yn enwedig ar lefel yr UDA. Mae'r Comisiynydd bellach yn arwain y gwaith ar gyfer Cydraddoldeb, Amrywiaeth a Chynhwysiant, gyda'r Cyfarwyddydd Pobl a Chydlynydd y Rhaglen Ryngwladol hefyd yn cymryd cyfrifoldeb am rannau o'r gwaith. Mae'r swyddfa wedi'i thangynrychioli gan staff ag anabledd.

Gan gyfeirio at y polisi , mae Annmarie Thomas wedi gweithio gyda sefydliad o faint tebyg a oedd yn canolbwyntio ar feddylfryd cydraddoldeb ac amrywiaeth gyda pholisi cyffyrddiad ysgafn iawn ac asesiad effaith, ac mae hi'n hapus i rannu'r wybodaeth honno.

Cafwyd trafodaeth ynghylch polisïau mewnol a'r daenlen a gedwir gyda system Coch Ambr Gwyrdd (RAG) i olrhain pryd y mae polisi i fod i gael ei adolygu/ddiweddaru. Cyngor y Pwyllgor oedd bod yna angen sicrhau bod newidiadau deddfwriaethol yn cael eu holrhain a'u cynnwys, gan gynnwys nifer o newidiadau AD, yn arbennig eleni. Ar wahân i hynny, nid oes rhaid adolygu pob polisi bob blwyddyn, felly gellir ymestyn yr amser rhwng adolygiadau ar rai polisïau. Mae polisi ar Ddeallusrwydd Artiffisial yn cael ei ddrafftio ar hyn o bryd.

6.2 Cofrestr risg

Yn dilyn yr hyfforddiant risg gyda TIAA, bu mân newidiadau i'r gofrestr, ond fel arall nid oes unrhyw newidiadau perthnasol eraill. Nododd y Comisiynydd bod craffu cynyddol ar y Ddeddf yn ystod y dengmlwyddiant, ac yn ystod y cyfnod yn arwain at yr etholiadau, yn risg uwch.

Bu mwy o sgyrsiau cadarnhaol gyda'r tîm ynghylch pwysau gwaith, ond nid ym mhob maes ac roedd hwn yn dal i fod yn faes i gadw llygad arno.

Roedd y Swyddfa wedi lansio eu gwefan newydd; mae'r maes gwybodaeth gyhoeddus yn cael ei adolygu ar hyn o bryd i sicrhau ei fod yn gyfredol ac i ychwanegu unrhyw beth a allai fod ar goll. Yn nhermau polisïau mewnol, byddai'n fuddiol i gael arweiniad gan y Pwyllgor ynghylch pa bolisïau y dylid eu cyhoeddi'n gyhoeddus a pha rai nad oes angen eu cyhoeddi.

<u>CAMAU GWEITHREDU</u>

6.1.1. Annmarie i rannu gwaith blaenorol ar fframweithiau Cydraddoldeb, Amrywiaeth a Chynhwysiant gyda Chyfarwyddwr y Bobl.

6.1.2. Yr ysgrifenyddiaeth i gynnwys taenlen dogfennau polisi ym mhapurau mis Gorffennaf.

6.1.3. Dirprwy Gomisiynydd i ddod ag eitem i'w thrafod ar bolisïau mewnol sydd i'w cyhoeddi i gyfarfod ARAC ym mis Gorffennaf.

<u>6.3 Polisi rheoli risg</u>

Nododd y Comisiynydd fod y polisi drafft wedi'i anfon at aelodau'r Pwyllgor gyda chais am gyngor cyn cael ei gymeradwyo'n ffurfiol gan yr UDA. Cynigiodd y Cadeirydd ychydig o sylwadau y byddai'n eu rhannu drwy e-bost.

Cafwyd trafodaeth ynghylch yr awydd i gymryd risg, yn enwedig mewn perthynas â niwed i enw da. Mae llywodraethu wedi'i ddiffinio'n rhy eang, felly cytunwyd i rannu hyn.

<u>CAMAU GWEITHREDU</u>

6.3.1 Bydd Mair yn anfon awgrymiadau am ychwanegiadau i'r polisi at Marie i gael eu cynnwys.

6.3.2 Bydd Marie yn ailedrych ar y lefelau risg a drafodwyd, yna'n dod â'r polisi diwygiedig yn ôl i gyfarfod mis Gorffennaf at ddibenion gwybodaeth (gellir ei lofnodi gan Derek yn y cyfamser).

7. <u>Adolygiad o Gylch Gorchwyl ARAC</u>

Gwnaeth y Pwyllgor y newidiadau canlynol i'w Gylch Gorchwyl:

- Byddai Cadeirydd ARAC yn cael ei benodi drwy enwebiad gan y Comisiynydd, wedi'i gymeradwyo gan y Pwyllgor.
- Newidiwyd cworwm o ddau aelod o'r pwyllgor i dri.
- Eglurhad bod sesiynau mentora yn ddi-dâl.
- Diweddariadau bach i derminoleg/rolau swyddi.
- Cytunwyd ar y gwelliannau arfaethedig i'r rhaglen waith yn yr atodiad.

Gofynnodd y Cadeirydd i'r gofrestr risg twyll a ofynnwyd amdani gael ei hadolygu'n flynyddol fel arfer da.

Cadarnhaodd y Cadeirydd y bydd Adroddiad Blynyddol ARAC yn cael ei ysgrifennu ar ôl y cyfarfod hwn a'i anfon at bawb am sylwadau a'i lofnodi. Yn y blynyddoedd i ddod, bydd yr adroddiad ar gael ar gyfer cyfarfod mis Ebrill y Pwyllgor.

CAMAU GWEITHREDU:
Cyfarwyddydd Cynllunio Strategol i ddiweddaru'r Cylch Gorchwyl fel y cytunwyd.

7.2 TIAA i anfon templedi ar gyfer y gofrestr risg twyll.

Y Cadeirydd i ysgrifennu Adroddiad Blynyddol ARAC a'i ddosbarthu i bawb am sylwadau/cymeradwyaeth.

8 Hyfforddiant iHASCO

Rhoddodd Natalie Jenkins, Cynorthwyydd Pobl, y wybodaeth ddiweddaraf am weithrediad System Rheoli Dysgu ar-lein iHasco, gyda'r hyfforddiant yn cael ei gyflwyno i'r tîm fesul cam. Unwaith y bydd y system wedi'i defnyddio'n llawn ac adborth wedi'i gasglu oddi wrth y tîm, y bwriad yw ymestyn mynediad i'r System Rheoli Dysgu i aelodau'r Pwyllgor i'w defnyddio ar gyfer hyfforddiant. Mae'n debyg y bydd hyn yn yr Hydref.

Unrhyw Fusnes Arall

Nid oedd unrhyw fusnes arall a daeth y Cadeirydd ậ'r rhan hon o'r cyfarfod i ben.